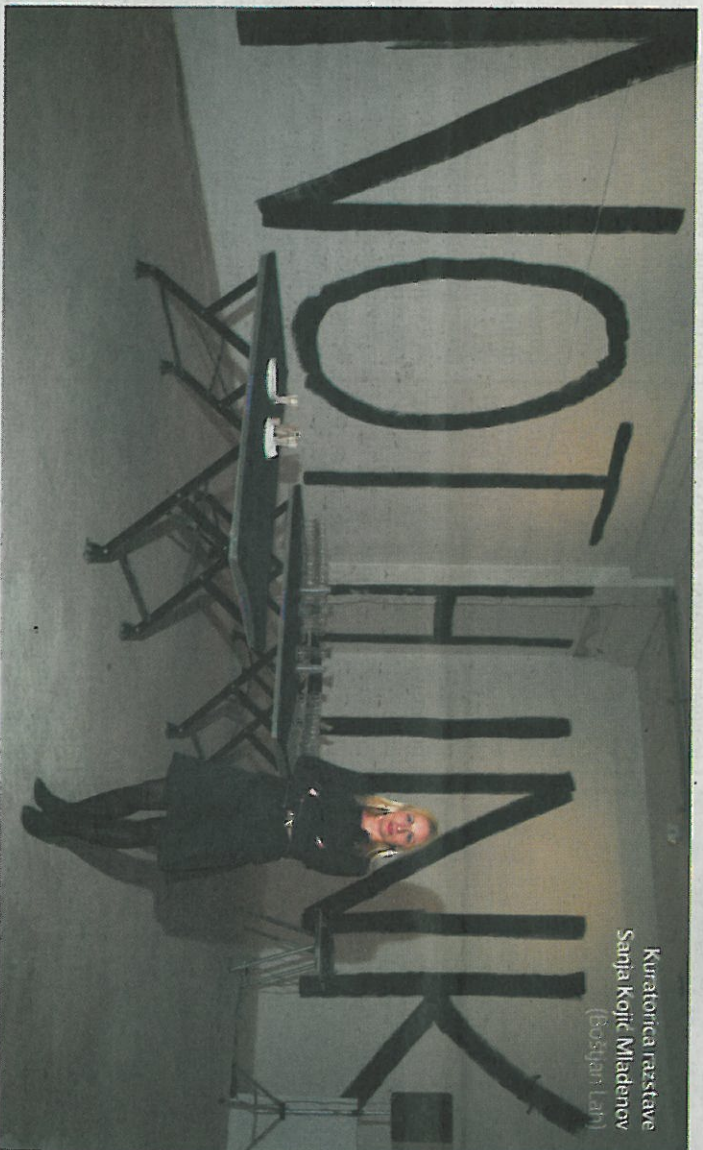

V boron odlita roka pre

Marianne Marč, Tito thanks, Sarajevo, 2012

Kuratorica razstave Sanja Kojić Mladenov (Boštjan Lajp)

Anuk Mladinović, Ordinance, 2014

Spomin nasilja in sanje o prihodnosti 1914-18/2014, KIBLA PORTAL, do 1. junija

KATARINA ŠULEK

Ura je pet popoldne. Še dve uri pa bodo gostje prišli. V nekdanjih tovarniških halah je čutili vznemirljiv spokoj. Zvoči je iz videoinstalacij in filmskih projekcij. Snopi svetlobe padajo na artefakte, fotografije, dokumente, časopise, v zatemnjenih prostorih na stenah osvetljene globljive slike. Razstavljen prostor, Kiblin Portal, čaka pripravljen na odprtje razstave Spomin nasilja in sanje o prihodnosti 1914-18/2014, ki so jo iz Novega Sada preselili v Maribor do prvega junija in si jo bo moglo med tednom ogledati od torka do sobote med 16. in 20. uro.

Tam, čisto pri vhodu, pa je že zaživel: Simon Sednak. Kiblin tehnik razpleta kable in pripravlja tehniko, da bo otvoritveni govor tekel tehnično brezhibno. "Brez njega ni nobene Kibline razstave ali dogodka," poreče na to Dejan Pestotnik, Kiblin producent. Romy Tavčar ureja mize za pogostitev, pravkar pa je prišel tudi tehnik Jure Vekšič, ki je iz Kible prinesel blagajno, računalnik in kataloge o razstavi. Že

kmalu za tem pridejo še razstavljalci: kuratorica Sanja Kojić Mladenov, njena pomočnica Tijana Filipov, umetnik Selman Trtovac, producent Jovan Jakšić ... "Šest dni sem že v Mariboru - ker smo postavljali razstavo. O sodelovanju s Kiblo lahko rečem samo vse najboljše. Vidim pa tudi, da v takih alternativnih prostorih razstava pridobi poseben šarm," oceni Jakšić.

Da se umetnik preprosto ne more delati, kakor da mu ni mar za druge, je svojo udeležbo na razstavi, ki jo je ob stoti obletnici prve svetovne vojne pripravil Muzej sodobne umetnosti Vojvodine v sodelovanju s Francoskim inštitutom v Srbiji in Goethelevim inštitutom iz Beograda, razložil Selman Trtovac, ki danes živi in dela v Beogradu. V Mariboru so razstavljena njegova zgodnja dela pa vse do tistih najnovjših. Na sredini je Črna roka, delo iz devetdesetih, s katerim se odziva na nasilje, ki je v tistih časih ponemnilo na prostoru nekdanje Jugoslavije naš vsakdan. Tako na eni steni teče projekcija resničnega morila, kako daje prsne odtise, nasproti te pa je razstavljena v bron odlita

njegova morilska roka. Umetnik je "povsem slučajno našel v Beogradu človeka, ki je dejansko z orožjem ubil nekoga." "Njegova identiteta ni bila pomembna. On, njegova roka, je pomembna samo kot simbol, v dobrišem delu kot umetniški aksiom," pravi.

Že takoj za Trtovcem se predstavlja s svojim konceptualnim projektom Beautiful Days 1914/2014 skupina avtoric in avtorjev iz Bosne in Hercegovine (Admir Mujkić, Sanjin Fazlić), Srbije (Arion Aslanij), Hrvaške (Igor Juran, Josip Zanki), Italije (Davide Skerij) in Avstrije (Lotte Schreiber, Lea Titz), ki jih vodi avstrijec Luise Kloos. V zatemnjenem prostoru, kjer je mogoče posedeti na okroglih "fo-teljih", teče dokumentarni, eksperimentalni in kratki film. Da "je v njihovih raziskovanjih razviloški pristop k spominjanju prve svetovne vojne, pri čemer upora-bljajo simbolično krajev dogajanja, arhitekture, književnih del pa tudi osebnih, družinskih predmetov in spominov", prepoznajajo likovni kritiki.

Za njimi Radenko Milak iz Bosne in Hercegovine v svojem projektu Never Ending Stories preučuje komunikacijo med vojno, načine prenašanja sporočil in možnosti širjenja informacij v takratnem času in razmerah. Pri tem uporablja izbrane strani dnevnega časopisa, kot je denimo The Daily Mirror, in z njimi izpostavlja pomembne dogodke in osebnosti. Posebej pa se posveča tudi raziskovanju golobov pismo, ki so med vojno prenašali sporočila in zagotavljali zračne posnetke s posebno oblikovanimi napravami.

Vmes, na steni, ki deli prostore, makedonski umetnik Robert Jan-kulovski s pomočjo starih fotografij in ostanikov granat, ki jih je še danes moglo najti na boljših sejmih in po zasebnih hišah v Makedoniji, prikazuje posledice in neposredne posledice vojne. Sploh Bitola je bila v tistih časih zaradi svoje lege na prvi bojni črti večkrat bombardirana, domačini pa so potem zbirali ostanke izstreljenih granat in iz njih izdelovali nadomestne proteze za izgubljene

Vega morilca

Domačini so potem zbirali ostanke izstreljenih granat in iz njih izdelovali nado-mestne proteze za izgubljene ude, iz tistega torej, kar jim je povzročilo izgubo

ude, iz tistega torej, kar jim je povzročilo izgubo. Še več: ostanke najdenih granat so zlatarji odlivali v okrasne vaze in predmete, družine pa so tisto, kar jim je povzročalo zlo, hranile kot družinsko dragocenost.

Za to postavitevijo se v prostor razširi projekt DK, umetnika in fotografa, člana ljubljanske multimedijske umetniške in produkcijske skupine Strip Core. Pričevanja so premierni prikaz njegove najnovejše produkcije, v kateri "senzibilno sledi tokovom hitro spreminjajoče se družbene stvarnosti, ki ji je slehernih hočes nočes podvržen ter vanjo intervenira na način neprizanesljivih komentarjev skozi natančno zasnovane vizualne metafore".

Na levo od tam je razstavljen Dormitorij Borisa Beje: šest praznih bolniških postelj, ki "kažejo podobo, ki je tam ni". Preko odsotnosti lahko slutimo prisotnost in zdi se, kot da je pravkar nekdo vstal, odšel, umrl in izginil iz prostora, mi kot gledalci pa smo ta performativni akt zamudili!.

Na drugi strani: Franz Ferdinand, John F. Kennedy, John Lennon, Benazir Bhutto, Pancho Villa, Che Guevara, Grigori Rasputin, Osama bin Laden, Andy Warhol, Mahatma Gandhi, Zoran Đinđić... Čez celo steno galerija portretov ljudi, na katere so bili izvedeni atentati. Assassinated je skupina grafičnih listov, izpeljanih v kombinirani tehniki manuehnih grafičnih tehnik v dialogu s fotografijo in sliko, pojasnjuje avtor Nebojša Lazić. "Za vsakim takim ubojem je povsem premišljen mehanizem. Za razliko od vsakega drugega umora tisti z atentatom nikakor ne morejo biti slučajni niti banalni. Enako tako za vsako linijo na grafičnem listu stoji celovit tehnični proces. Vsak od teh portretov odraža nekončano zgodovino. O teh zločinih se ve vse in nič. Oni so premišljeno motivirani, politično inspirirani in zmeraj v sebi nosijo nove interpretacije."

Ura je sedem zvečer. Obiskovalci pričnejo kapljati v prostor. Različni profili. Nekateri tudi sami umetniki. Različne generacije. Kar nekaj tudi dijaške.

Kuratorica razstave Sanja Kojić Mladenov: Ne razmišlja, kdo je kriv

KATARINA ŠULEK

Razstavo ste pripravili skupaj z nemškimi in francoskim inštitutom v Srbiji. Kakšno je njeno izhodišče?

"Že od vsega začetka je bila zamisel, da skupaj napravimo projekt, ki bi se ukvarjal z zaznamovanjem stoletnice prve svetovne vojne. Da naredimo mednarodni projekt, ki bo zbral umetnike, največ iz Evrope, vendar pa, da se o temi vojne govori skozi sodobni umetniški koncept, da ima razstava odprto formo, se prilagaja krajem, kjer bo predstavljena. Ta odprta forma pomeni, da se lahko razstavi pridruži umetniki iz gostujočega lokalnega okolja. Tako bi se ta tudi vedno znova dogajevala in dopolnjevala. Čez nekaj let, če bi se razstava izkazala za uspešno in prezentirala po različnih krajih, pa bi vse to dokumentirali v skupni publikaciji."

Kam gre razstava po Mariboru in kako dolgo naj bi po vaše potovala?

"To je zelo odprto in seveda odvisno od prihodnjih dogovorov. Naša naslednja postaja je Cetinje, kjer nameravamo razstavo odpreti 25. junija. Nacrtujemo, da bi razstava potovala po različnih razstavnih prostorih po Evropi štiri leta."

Dajva pogledat sam izbor teme razstave; je pomembno, da se danes tudi umetniki ukvarjajo s prvo svetovno vojno, skozi preteklo dogajanje osmišljajo današnji čas?

"Vsekakor. Omenila bi samo eno od tem, ki je povezana tudi s konceptom razstave, to pa so gibanje, potovanje, migracija, izgnanstvo, to, kar so karakteristike vsake vojne, prve in tistih drugih, ki smo jih preživljali na našem prostoru. In so vplivali na spremembe v družinskem in zasebnem življenju pa nagnali mnoge umetnike, da so zapustili svoj rojstni kraj. Veliko avtoric in avtorjev, ki sodelujejo na razstavi, so živeli in še danes živijo v več krajih. Sami pravijo, da živijo v več mestih in državah. Nekateri med njimi ohranjajo nenehno vez z domačim prostorom, spet drugi jo povsem prekinajo. Zlasti za te zadnje mi je bilo zanimivo, da jih povabim in vključim v projekt. Med njimi so umetniki, ki prihajajo s prostorov nekdanje Jugoslavije, a so izgubili vsakršen stik z nami in tako je zdaj prvič, da sploh razstavljajo na tem območju."

Prvič po vojni na Balkanu ali prvič nasploh?

"Prvič nasploh. To so mlajše generacije umetnikov. Njihove družine so že prej odšle iz Jugoslavije. Mnogi med njimi tudi ne govorijo in ne razumejo našega jezika."

Danes, se zdi, kar naprej nekaj slavimo in zaznamujemo, zmage in poraze. Koliko je po vaše pri tem pretiravanja, koliko pa je to potrebno in smiselno?

"To so v glavnem zgodovinske razstave. Sama nisem zaznala velikega razstava, ki bi o preteklem dogajanju govorile s sodobnim jezikom. Naša razstavljena dela niso namensko narejena strogo na temo prve svetovne vojne, pač pa govorijo o splošnih vrednotah. Uporabljajo elemente iz preteklosti, kakšen artefakt, fotografijo, zapis iz prve svetovne vojne, preizprašujejo pa se o splošnih vrednotah in občin idejah. Namenoma sem izbirala dela, ki govorijo o nasilju nasploh, o turbulentnem času, težavah, ki vplivajo na družino, bodisi ekonomske ali kakšne druge, in tiste razmišleke, s katerimi umetniki govorijo, kako se to lahko preide. Večina del se preizprašuje o problemu nasilja in o upanju obče."

Glavni financirji razstave so Francozi in Nemci...

"... in to skupaj. To je bilo res zanimivo izhodišče ob koncipiranju razstave. Vendar sem jim že v prvih razgovorih predočila, da razstava v svojem bistvu ne bo razmišljala o tem, kdo je kriv za določeno dogajanje, pač pa se bo v njej govorilo o preteklosti in skušalo ustvariti novo osnovo za pozitivni dialog. Da skupaj usvojimo določene družbene vrednote, ki jih pojmujeemo za bistvene in bi lahko bile osnova za komunikacijo v prihodnje."

Kaj nam torej hočejo umetniki skozi svoje poetike povedati?

"Mnogo je osebnih zgodb. V svojih umetniških izražanjih uporabljajo artefakte iz preteklosti, memorije posameznikov, da bi skozi te pokazali, katere vrednosti v življenju so najpomembnejše. In to so zmeraj tiste osnovne vrednosti: družina, ljubezen, življenje."

Kako pa so se avtorji odzivali vašemu povabilu k sodelovanju?

"Želeli so sodelovati, zanimalo jih je, da se pridružio mednarodnemu projektu, sploh takemu, ki bolj kot o strahotah vojne govori o pozitivnih vrednotah, o postavljanju nove platforme, na kateri bo mogoče graditi novo komunikacijo in prihodnje sodelovanje. Dolgo časa smo bili izolirani, zato so za nas mednarodne razstave, mednarodni kon-takti zelo pomembni. Predstavljanja umetnosti iz Srbije v tujini so še zmeraj zelo redka."